

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เรื่อง ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้ การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชนของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง สรุปเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. การอภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชนของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้กำหนด วัตถุประสงค์ของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชนของผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง จำนวน 91 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลห้วยทับมอญ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 16 ชั่วโมง

2. แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC)

2.2 ค่าความยาก-ง่ายโดยใช้เทคนิค 50 %

2.3 ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 50 %

2.4 ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR-20 (Kuder Richardson Formula 20)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

สถิติการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ใช้สูตรค่าที (t-test) แบบอิสระต่อกัน (Dependent)

สรุปผลการวิจัย

จากการสอนโดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 25 คน สรุปได้ดังนี้

ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองสอนผู้เรียน โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ในสาระพัฒนาดังคมและชุมชน เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผู้เรียนที่เรียน โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเนื่องมาจาก

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการศึกษาข่าวประเภทต่าง ๆ ที่กำหนดให้เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง การรวบรวมข่าวสารข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ ครูผู้สอนต้องเตรียมข่าวที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นกรณีศึกษาโดยคำนึงถึงระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนเป็นอันดับแรก และการคัดเลือกข่าวต้องเน้นข่าวที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยฝึกจากข่าวง่าย ๆ ไปหาข่าวที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ ขั้นตอนที่สอง การประเมินค่าและประโยชน์ ขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญและมีผลต่อการเลือกและตัดสินใจ ดังนั้น ผู้เรียนต้องใช้ความคิดอย่างมากในการพิจารณาให้รอบคอบคิดหลายด้านหลายมุมมอง ทั้งคุณค่า ประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม โดยอาศัยหลักธรรมของพระพุทธศาสนาช่วยพิจารณา ครูผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศ โดยการให้กำลังใจเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนมีความอดทน ความพยายาม ที่จะแก้ไขปัญหาเมื่อเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ยกตัวอย่างประกอบ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง นำไปสู่การคิดที่หลากหลายกระตุ้นความคิดด้วยการใช้คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิด มองเห็นคุณค่าและประโยชน์จากข่าวกรณีศึกษา ขณะผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมอยู่นั้นผู้สอนต้องสอดแทรกหลักธรรม เพื่อให้ผู้เรียนคิดดี คิดใช้เหตุผล ในการประเมินค่า ขั้นตอนที่สาม การเลือกและตัดสินใจ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องนำประสบการณ์ หลักการ เหตุผลมาพิจารณาในการเลือกและตัดสินใจ ดังนั้นผู้สอนได้จัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ระดมความคิด ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะได้แนวทางการเลือกและตัดสินใจที่หลากหลาย ขณะเดียวกัน ก็กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สติปัญญานำหลักการ เหตุผลมาเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ ดังนั้น กิจกรรมขั้นตอนนี้ชี้ให้เห็นถึงความสามัคคี ความเป็นกัลยาณมิตรที่จะ

นำไปสู่การแก้ปัญหา ได้เป็นอย่างดี ขั้นตอนที่ดี การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ต้องลงปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการพิสูจน์ การเลือกและตัดสินใจถึงคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียน จัดกลุ่มแล้วแสดงบทบาทสมมติจากกรณีศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเห็นสถานการณ์เหมือนจริงและได้ฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงคุณประโยชน์ โทษ และสรุปข้อคิด นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ได้จริง ผู้สอนต้องสร้างความตระหนักให้แก่ผู้เรียนในเรื่องของการสร้างความเชื่อมั่น ในตนเอง ความศรัทธา วิธีการคิดที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่หลากหลายวิธีโดยเน้นการปฏิบัติจริง

จากขั้นตอนทั้งสี่ขั้นตอน จึงสามารถฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของสวิตซ์ มูลคำ (2549 : 25) ที่กล่าวสรุป ไว้ว่าลักษณะของผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะต้องมีแนวการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 14 ทักษะ คือ ตรวจสอบ ใฝ่รู้ ทำให้กระจ่าง จัดระบบ ให้เหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น วิเคราะห์ รอบคอบ แจกแจงข้อสรุป เปรียบเทียบ ตั้งสมมติฐาน ทำนาย/คาดการณ์ ประเมิน และสังเคราะห์ ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสศรี ศรีรัตนวิบูลย์ (2548 : 49 - 51) เรื่อง การพัฒนากระบวนการ คิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนด

2. ผู้เรียนได้รับการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการจัดกิจกรรมที่นำเอาข่าวกรณีศึกษา มาให้ผู้เรียนปฏิบัติตามสี่ขั้นตอน จะเป็นข่าวที่ใกล้เคียงกับบริบทของผู้เรียน เช่น อาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ สภาพสังคมในชุมชน เพื่อผู้เรียนจะได้นำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้แก้ปัญหา เมื่อเผชิญกับสถานการณ์จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยผลการศึกษาศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การเรียนรู้ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชน ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้สรุปขอเสนอแนะ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนที่ 1 ผู้สอนต้องคำนึงถึง ระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ ผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้น การนำข่าวหรือสถานการณ์มาฝึก ควรเน้นข่าวที่พบเห็นในชีวิตประจำวันหรือใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันและไม่ยากเกินไป

2. ในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ผู้สอนควรนำประเภทของข่าวที่มีความหลากหลายมาฝึก เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้หลายมุมมอง

3. ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรเน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อส่งเสริมการกล้าแสดงออกทางความคิดและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้ง่ายขึ้น ในการตัดสินใจหรือการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ สาระพัฒนาสังคมและชุมชนในระดับชั้นอื่น ๆ และใช้ระยะเวลาสอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

2. ควรนำเอาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ไปทดลองกับสาระอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย